

Osoba – biće odnosa*

Poštovane sestre i braćo, dragi prijatelji!

U današnjem brzom ritmu života, čovjek se sve više potvrđuje individualnošću i sposobnošću za uspjehom, kako u društvu, tako i u individualnom snalaženju. Živimo u svijetu konflikata, rivalstava između bogatih i siromašnih, marginaliziranju slabih, nepovjerenju prema pripadnosti. Komunikacija se cijeni onoliko koliko pridonosi našem osobnom napredovanju, snalaženju, prepoznavanju i traženju svog mjesta u društvenom kontekstu, u želji za moći, imati i znati. Takvo društveno stanje stvara potrebu natjecanja, uspoređivanja i suprotstavljanja u kojima čovjek kao individualno biće zanemaruje potrebu otkrivanja osobe, kako u drugome, tako i u sebi. Pa i u crkvenim krugovima, u organiziranju zajedničkih skupova, uključujući i liturgijske, sve više dolazi do izražaja čovjek svojim individualnim doprinosom i potvrđivanjem. Malo u takvim prilikama znači čovjek kao osoba. Razlog takvog stanja je u činjenici što karakteristika osobe nije individualna sposobnost, već osjećaj i sposobnost za ulaženje u odnose s drugom osobom, neovisno o materijalnim, ekonomskim ili interesnim stranama toga odnosa. Sveti Irenej, crkveni otac i pisac iz 2. stoljeća, u svojoj teološkoj antropologiji, razmišljajući o veličini čovjeka stvorena na sliku i priliku Božju, ali i o čovjeku koji je grijehom ranjen, dao je znakovitu definiciju čovjeka, rekavši da je »creatura flebilis« (krhko, ranjivo biće). Upravo je taj izraz, čini mi se, prikladan za otkrivanje čovjeka kao osobe, kako u njegovu ljudskom svojstvu, tako i u čovjeku kojega je Sin Božji otkupio. Krist je svojim utjelovljenjem prvi postao »creatura flebilis«, ušao je u krhkost naše ljudske naravi, znao je ulaziti u istinske ljudske odnose, privikavajući se čovjeku, njegovoj krhkosti i ranjivosti, i time nam je otkrio sve bogatstvo svoje bogolike ljudske osobe. Na taj nam je način zacrtao put otkrivanja osobe te stvaranja i ostvarenja istinskog zajedništva.

Upravo na tom području, dakle na području sposobnosti otkrivanja istinskih ljudskih odnosa, osobe u potrebi, naročito osobe s mentalnim hendikepom, imaju izuzetnu sposobnost otkriti, ne toliko sebi – jer one to u sebi imaju – koliko nama ljudima s izraženim individualnim karakteristikama, pravu vrijednost osobe. Osoba u potrebi, naročito s

* Uvodno izlaganje tadašnjeg dekana Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na okruglom stolu na temu: *Osobe u potrebi – put zajedništva u Crkvi i društvu: kako nas preobražavaju oni o kojima se brinemo*, u organizaciji Centra za promicanje socijalnoga nauka Crkve, Ureda za laičke pokrete Zagrebačke nadbiskupije, zajednice Vjera i svjetlo i udruge Korablja (u osnivanju), Tribina grada Zagreba, 23. ožujka 2007.

mentalnim hendikepom, ima sama jako izraženu potrebu za odnosom i jednostavno poziva svog sugovornika, koji joj se želi približiti, da i on uđe u taj svijet odnosa. Osobno mogu posvjedočiti da imam to iskustvo s ljudima u potrebi i da sam i sâm doživio koliko takve osobe imaju u sebi bogatstvo odnosa kojim nas mogu obogatiti. Time pomažu svima nama da otkrijemo kako nosimo duboku potrebu otkrivanja vlastite osobnosti kroz odnos s drugim. Ljudi koji nisu u nekoj potrebi i ne kreću se u odnosima s osobama koje imaju mentalni hendikep ne razabiru kvalitetu i bogatstvo zajedništva koje se događa komuniciranjem s njima i otkrivanjem osobe u odnosu koje nam oni omogućuju. Ti odnosi rađaju istinskim prijateljstvom. Zahvaljujući osobama s hendikepom, posebno mentalnim, naš individualni život može otkriti istinsko bogatstvo pravoga prijateljstva, nježnosti i svih onih duševnih vrednota za kojima svaki čovjek spontano najdublje teži. Na taj način takve osobe ne predstavljaju za nas samo ljude kojima je potrebna naša skrb i prisutnost, već postaju istinske osobe koje znadu obogaćivati druge, one među nama koji imamo smjelosti da nas takve osobe stave u pitanje, da kritički prosude bogatstvo našega nutarnjeg ljudskog života, naročito emocionalnog.

Nije lako prodrijeti u vlastiti emocionalni svijet, a još je teže podijeliti s drugim vlastitu ranjivost. Ljudi koji nemaju fizički ili mentalni hendikep vješto mogu i nastoje prikriti svoje ljudske emocije, sposobni su navući »masku« na svoj unutarnji svijet. Tim nesvjesnim maskama podižemo zidove jedni prema drugima. Hendikepirane osobe slobodne su od tog prikriivanja. Daleko lakše i sigurno mnogo autentičnije izražavaju svoj nutarnji svijet koji karakterizira njihovu osobnost. Pa i osobe s mentalnim hendikepom, koje nisu kadre svoju nutarnju osobnost izraziti na vanjski način, ako im se iskreno i autentično približimo, možda tek nekom vanjskom gestom, naoko veoma skromnom, primjerice osmijehom, stiskom ruke, pokretom ili nečim sličnim, u danom momentu izražavaju bogatstvo svoje osobnosti i kadre su nam otkriti istinitost odnosa.

Govorim ovo zato što, nažalost, to otkrivanje bogatstva odnosa ostaje suviše zatvoreno, prečesto, samo u krugu osoba u potrebi. Dakako da je ova moja intervencija samo jedna konstatacija. Želio bih je podijeliti s vama te da razmijenimo iskustva glede ovih mojih doživljaja i razmišljanja. Nažalost, svi mi mislimo da imamo previše posla i obveza, nalazimo sve manje vremena za besplatno i velikodušno darivanje zajedništva, pa smatramo da razmišljanje o osobi nije naš problem. A zapravo je to baš moj i naš problem s kojim bismo se trebali suočiti u

otkrivanju vlastite sigurnosti, ozdravljenja i slobode i tako se obogatiti u shvaćanju i bogatstvu otkrivanja autentične osobe u sebi, ako sam kadar i spreman tu potrebu prepoznati i s njom se suočiti. Hvala.

Zdenko Tomislav Tenšek